

**АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«АЛМАТЫ ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ФЛОРИСТИКА КОЛЛЕДЖІ» КМҚК**

ЖҰМАБАЙ МАРЖАН ҚАНАТҚЫЗЫ
директордың оқу жөніндегі орынбасары

**БАУ-БАҚША САЛАСЫНДА МАМАНДАРДЫ ДАЯРЛАЙТЫН
ҚҰРАЛ РЕТІНДЕ ЖАҒАНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ**

(әдістемелік ұсыным)

Колледж педагогтеріне арналған жаһандық білім беру қағидаттарын
оқу үдерісіне енгізу бойынша

Алматы, 2025 жыл

Аннотация

Бұл әдістемелік ұсынымда қазіргі білім берудің жаһандану жағдайындағы маңызы қарастырылады. Жаһандық білім беру – студенттердің сыни ойлауын, төзімділігін, азаматтық жауапкершілігін және әлемдік мәселелерді жергілікті деңгейде шешу қабілетін дамытуға бағытталған. Ұсынымда АҚШ-тың тәжірибесі мысал ретінде алынып, оны Қазақстан колледждеріне бейімдеу жолдары ұсынылады. Материалда теориялық негіздер, оқыту әдістері және сабақ үлгісі берілген. Бұл ұсыным колледж мұғалімдеріне ХХІ ғасыр дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Аннотация

В данной методической рекомендации рассматривается значение современного образования в условиях глобализации. Глобальное образование помогает развивать у студентов критическое мышление, толерантность, гражданскую ответственность и умение решать мировые проблемы на местном уровне. В рекомендации представлен опыт США и предложены способы его адаптации для колледжей Казахстана. Включены теоретические основы, методы обучения и пример занятия. Материал предназначен для поддержки преподавателей в развитии навыков XXI века у студентов.

Жұмабай Маржан Қанатқызы, Алматы технология және флористика колледжі, директордың оқу жөніндегі орынбасары

Түсіндірме жазба

Бұл әдістемелік ұсыным қазіргі заманғы білім берудің жаһандану жағдайындағы өзектілігін негіздейді. Жаһандық білім беру – студенттердің сыни ойлауын, толеранттылығын, азаматтық жауапкершілігін және әлемдік мәселелерді жергілікті деңгейде шешу қабілетін дамытуға бағытталған маңызды құрал. АҚШ-тың жаһандық білім беру саласындағы тәжірибесі халықаралық ынтымақтастық пен мәдениетаралық диалогты дамытуда тиімді үлгі ретінде қарастырылады. Ұсынымның артықшылықтары: теория мен практиканы ұштастыру, сабақ үлгісінің болуы, шетелдік тәжірибені бейімдеу жолдарының нақты ұсынылуы.

Өзектілігі. Қазіргі заманғы білім беру студенттерді жаһандану жағдайында өмір сүруге дайындауы тиіс. Технологиялардың, көші-қонның және халықаралық ынтымақтастықтың қарқынды дамуы жағдайында білім алушылардың сыни ойлауын, толеранттылығын, азаматтық жауапкершілігін және жаһандық мәселелерді жергілікті деңгейде шешу қабілетін қалыптастыру маңызды.

Ұсынымның мақсаты. АҚШ тәжірибесін негізге ала отырып, жаһандық білім беру қағидаттарын орта кәсіптік білім беру жүйесіне енгізуге ықпал ету.

Қолданудың мақсатқа сәйкестігі: Бұл ұсыным колледж педагогтеріне ХХІ ғасыр дағдыларын дамытуға, білім беру мазмұнын интернационализациялауға және студенттердің жаһандық азаматтықты қалыптастыруына бағытталған оқу қызметін ұйымдастыруда әдістемелік қолдау көрсетеді.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	4
1. Жаһандық білім берудің теориялық негіздері	5
1.1. АҚШ-тың жаһандық білім беру идеяларын жүзеге асырудағы тәжірибесі.....	6
2. АҚШ тәжірибесін Қазақстан колледждеріне енгізу	6
2.1. Global Learning for All.....	6
2.1.1. «Global Learning for All» бастамасына негізделген факультатив курс мазмұнының үлгісі.....	7
2.2. Peace Corps (Бейбітшілік корпусы).....	8
2.2.1. Волонтерлік жоба: «Мәдениетаралық көпір» мазмұнының үлгісі.....	8
2.3. Fulbright бағдарламасы.....	9
2.3.1. Кәсіби даму жобасы мазмұнының үлгісі.....	9
3. Қазақстандағы колледждерде АҚШ тәжірибесін бейімдеу мүмкіндіктері	10
3.1. Сабақтың мысалы.....	10
4. Қорытынды	10
5. Әдебиеттер тізімі	10

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру жаһандану әлемінде тиімді өзара әрекеттесуге қабілетті тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Технологияның, көші-қонның және халықаралық ынтымақтастықтың қарқынды дамуы жағдайында студенттердің сыни ойлауын, толеранттылығын, азаматтық жауапкершілігін және әлемдік проблемаларды жергілікті жолмен шешу қабілетін дамытатын жаһандық білім беру ерекше маңызға ие. Америка Құрама Штаттарының (АҚШ) жаһандық білім беру қағидаттарын енгізу тәжірибесі әлемдегі ең маңызды тәжірибелердің бірі болып табылады және Қазақстандағы орта кәсіптік білім беру жүйесіне бейімделу үшін пайдалы болуы мүмкін.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі тек білім мен дағды берумен шектелмей, сонымен қатар жаһандық әлемде тиімді әрекет ете алатын, жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Жаһандану үдерісі – технологиялық прогресс, халықаралық көші-қон, мәдениеттер арасындағы өзара әрекеттестік пен жаһандық мәселелердің күрделене түсуі – білім беру мазмұны мен әдістеріне жаңа талаптар қояды. Осындай жағдайда жаһандық білім беру ерекше маңызға ие. Ол студенттердің: сыни ойлау қабілетін, мәдениетаралық толеранттылығын, азаматтық жауапкершілігін, және әлемдік проблемаларды жергілікті деңгейде шешу дағдыларын дамытуға бағытталған.

Жаһандық білім беру – бұл тек пәндік білім ғана емес, сонымен қатар әлемге ашық, саналы, жауапты азаматты тәрбиелеу құралы. Бұл тәсіл білім алушылардың әлемдік процестерге қатысуын, әртүрлі мәдениеттерді түсінуін және бейбітшілік пен тұрақты даму идеяларын қолдауын қамтамасыз етеді.

Америка Құрама Штаттарының (АҚШ) жаһандық білім беру қағидаттарын енгізу тәжірибесі – әлемдегі ең жүйелі және нәтижелі үлгілердің бірі. АҚШ-та бұл бағыт мемлекеттік деңгейде қолдау табады, білім беру бағдарламаларына интеграцияланған және халықаралық жобалармен тығыз байланысты. Бұл тәжірибе Қазақстандағы орта кәсіптік білім беру жүйесіне бейімделуге және білім беру сапасын арттыруға үлкен мүмкіндік береді.

Сондықтан бұл әдістемелік ұсынымда АҚШ тәжірибесін негізге ала отырып, жаһандық білім беру қағидаттарын колледждерде тиімді қолдану жолдары қарастырылады.

1. Жаһандық білім берудің теориялық негіздері

Бүгінгі білім беру жүйесі – жай ғана пәндік білім берудің жиынтығы емес. Ол – адамзаттың ортақ болашағына жауапты, әлемдік мәселелерге бей-жай қарамайтын, мәдениеттер арасындағы көпір бола алатын тұлғаны тәрбиелеудің басты құралы. Жаһандық білім беру – осы мақсатқа жетудің жолы.

Бұл – адамдардың, ұлттар мен мәдениеттердің өзара байланысын терең түсінуге, жаһандық проблемаларды ұғынуға және планетамыздың ертеңіне жауапкершілікпен қарауға бағытталған үздіксіз білім беру үдерісі. Ол білім алушыны тек ақпаратпен қаруландырып қоймай, оның дүниетанымын кеңейтіп, көзқарасын қалыптастырады, құндылықтар жүйесін байытады.

Климаттың өзгеруі, кедейлік, адам құқықтары, бейбітшілік пен қауіпсіздік, мәдени әртүрлілік, тұрақты даму – бұлар енді тек ғалымдар мен саясаткерлердің мәселесі емес. Бұл – әрбір азаматтың, әрбір студенттің, әрбір мұғалімнің күн тәртібіндегі тақырыптар. Жаһандық білім беру осы мәселелерді оқу мазмұнына енгізу арқылы білім алушыны белсенді азаматтық ұстанымға жетелейді.

Жаһандық білім берудің негізгі қағидаттары:

- Өзара байланыстылық: әлемдегі барлық елдер мен халықтардың тағдыры өзара тығыз байланысты екенін түсіну;
- Әділеттілік пен теңдік: әрбір адамның құқығы мен қадір-қасиетін құрметтеу;
- Тұрақты даму: табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану және болашақ ұрпақтың қажеттіліктерін ескеру;
- Бейбітшілік пен зорлық-зомбылықсыз өмір сүру: қақтығыстарды бейбіт жолмен шешу мәдениетін қалыптастыру.

Жаһандық білім берудің мақсаттары:

- Мәдениетаралық құзыреттілікті дамыту: басқа мәдениеттерді түсіну, құрметтеу және өзара әрекеттесу қабілетін қалыптастыру;
- Азаматтық жауапкершілікті тәрбиелеу: жергілікті және жаһандық деңгейде белсенді азамат болуға ынталандыру;
- Сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру: ақпаратты талдау, бағалау және саналы шешім қабылдау қабілетін дамыту;
- Тұрақты даму мен бейбітшілік қағидаттарын білу: экологиялық, әлеуметтік және экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған білім мен құндылықтарды меңгеру.

Жаһандық білім беру – бұл ХХІ ғасырдың сын-қатерлеріне жауап беретін, білім алушыларды әлемдік деңгейде ойлауға және әрекет етуге үйрететін маңызды педагогикалық бағыт. Ол білім беру жүйесін интернационализациялауға және мәдениетаралық диалогты нығайтуға ықпал етеді.

1.1. АҚШ-тың жаһандық білім беру идеяларын жүзеге асырудағы тәжірибесі

Америка Құрама Штаттарында білім беру ұлттық білім беру саясатының ажырамас бөлігі ретінде қарастырылады. Білім министрлігі мен жоғары оқу орындары мәдениетаралық коммуникация, тұрақты даму және халықаралық қатынастар бойынша курстарды белсенді түрде енгізуде. Барлығына арналған жаһандық оқыту, Бейбітшілік корпусы және Фулбрайт бағдарламасы сияқты бағдарламалар жаһандық хабардарлық пен халықаралық ынтымақтастықты дамытуға қолдау көрсетеді.

Америка Құрама Штаттарында білім беру – ұлттық саясаттың маңызды бөлігі. Білім министрлігі мен жетекші университеттер жаһандық білім беру қағидаттарын оқу бағдарламаларына белсенді түрде енгізіп келеді. Бұл бағытта бірнеше стратегиялық бастамалар жүзеге асырылуда:

Global Learning for All – барлық студенттерге жаһандық мәселелерді түсінуге мүмкіндік беретін бастама

Peace Corps (Бейбітшілік корпусы) – еріктілерді шетелге жіберу арқылы мәдениетаралық тәжірибе қалыптастырады

Fulbright бағдарламасы – халықаралық академиялық алмасу арқылы жаһандық ынтымақтастықты нығайтады

Бұл бағдарламалар студенттер мен оқытушылардың жаһандық хабардарлығын арттырып, мәдениетаралық диалогқа жол ашады.

2. АҚШ тәжірибесін Қазақстан колледждеріне енгізу

2.1. *Global Learning for All* — бұл АҚШ-тағы білім беру бастамасы, оның мақсаты — барлық студенттерге жаһандық мәселелерді түсінуге, мәдениетаралық құзыреттілікті дамытуға және халықаралық ынтымақтастыққа қатысуға мүмкіндік беру. Бұл бастама білім беру мазмұнын интернационализациялауға, әртүрлі мәдениеттер мен көзқарастарды біріктіруге бағытталған. Негізгі ерекшеліктері:

- Әр студентке қолжетімділік: Жаһандық тақырыптар барлық мамандықтар мен деңгейлерде оқытылуы тиіс.
- Пәнаралық тәсіл: Әлеуметтік ғылымдар, экология, экономика, тілдер және технология салаларын біріктіреді.
- Мәдениетаралық тәжірибе: Студенттер шетелдік серіктестермен жобаларға қатысады, виртуалды алмасу бағдарламаларына қосылады.
- Әлеуметтік жауапкершілік: Студенттер жергілікті және жаһандық деңгейде әлеуметтік жобаларға қатыса отырып, азаматтық белсенділікті дамытады.

Бұл бастама Қазақстан колледждеріне бейімделсе, білім алушылардың дүниетанымын кеңейтіп, оларды ХХІ ғасырдың сын-тегеуріндеріне дайын тұлға ретінде қалыптастыруға ықпал етеді.

2.1.1..«Global Learning for All» бастамасына негізделген факультатив курс мазмұнының үлгісі.

Факультатив курс бағдарламасы

Курс атауы: Жаһандық азаматтық және қазіргі әлем

Негізі: Global Learning for All бастамасы

Мақсатты топ: Колледж студенттері (1–2 курс)

Курс ұзақтығы: 30 академиялық сағат (15 апта × 2 сағат)

Форматы: Дәріс + практикалық сабақтар + жобалық жұмыс

Мақсаты: Студенттердің жаһандық мәселелерді түсіну қабілетін, мәдениетаралық қарым-қатынас дағдыларын және белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыру.

Негізгі модульдер.

№	Модуль атауы	Қысқаша мазмұны
1	Жаһандану және қазіргі әлем	Жаһандану ұғымы, артықшылықтары мен сын-қатерлері
2	Жаһандық азаматтық дегеніміз не?	Азаматтық жауапкершілік, құқықтар мен міндеттер
3	Мәдениетаралық коммуникация	Мәдениетаралық диалог, стереотиптер мен төзімділік
4	Жаһандық мәселелерге шолу	Климат, кедейлік, миграция, білім, денсаулық
5	Тұрақты даму мақсаттары (SDGs)	БҰҰ-ның 17 мақсаты, олардың маңызы мен іске асуы
6	Жаһандық және жергілікті: байланыс бар ма?	Әлемдік проблемаларды жергілікті деңгейде шешу жолдары
7	Әлеуметтік жобалау негіздері	Қоғамға пайдалы жобалар құру және іске асыру
8	Жобалық жұмыс: идеядан іске асыруға дейін	Студенттік топтар өз жобаларын әзірлеп, ұсынады

Оқыту әдістері: жобалық оқыту (project-based learning); қызметтік оқыту (service learning); кейс-талдау; дебаттар мен пікірталастар; онлайн ынтымақтастық (видеоконференциялар, халықаралық серіктестік)

Бағалау критерийлері.

- Сабаққа қатысу және белсенділік – 20%
- Аралық тапсырмалар (эссе, презентация) – 30%
- Топтық жоба және оны қорғау – 50%

Бұл курс студенттерге тек білім беріп қана қоймай, оларды жаһандық ойлайтын, мәдениетаралық қарым-қатынасқа қабілетті, әлеуметтік жауапты тұлға ретінде қалыптастыруға бағытталған. Курс мазмұны «Global Learning for All» бастамасының қағидаттарына толық сәйкес келеді және Қазақстан колледждерінде сәтті бейімделуі мүмкін.

2.2. **Peace Corps** (Бейбітшілік корпусы) — бұл АҚШ үкіметі қолдайтын халықаралық еріктілер бағдарламасы, оның мақсаты — мәдениетаралық өзара түсіністікті нығайту және жаһандық ынтымақтастықты дамыту.

Peace Corps-тың жаһандық білім берудегі рөлі:

Мәдениетаралық тәжірибе: Еріктілер басқа елдің мәдениетімен тікелей танысып, жергілікті тұрғындармен тығыз байланыс орнатады.

Тілдік және әлеуметтік дағдылар: Қатысушылар шет тілін меңгеріп, әлеуметтік жауапкершілік пен көшбасшылық қабілеттерін дамытады.

Жаһандық азаматтықты қалыптастыру: Бағдарламаға қатысушылар өз елінде алған білім мен тәжірибені халықаралық деңгейде қолдана отырып, жаһандық ойлау қабілетін дамытады.

Peace Corps моделі Қазақстан колледждерінде академиялық ұтқырлық, волонтерлік жобалар және мәдениетаралық серіктестік арқылы бейімделуі мүмкін. Бұл студенттер мен оқытушыларға халықаралық тәжірибе алуға, жаһандық мәселелерді тереңірек түсінуге және мәдениетаралық диалог жүргізуге мүмкіндік береді.

2.2.1..*Волонтерлік жоба: «Мәдениетаралық көпір» мазмұнының үлгісі*

Негізі: Peace Corps моделі

Мақсаты: Студенттердің мәдениетаралық тәжірибе жинауына, жергілікті қоғаммен жұмыс істеу арқылы әлеуметтік жауапкершілігін арттыруға жағдай жасау

Жобаның міндеттері:

Өртүрлі мәдениеттерді танып-білуге мүмкіндік беру

Жергілікті қауымдастықпен әлеуметтік жобалар ұйымдастыру

Коммуникация, көшбасшылық және топпен жұмыс істеу дағдыларын дамыту

Жаһандық азаматтық ұстаным қалыптастыру

Жобаның кезеңдері:

Кезең		Іс-әрекет	Мазмұны
1		Дайындық	Студенттерге Peace Corps моделімен таныстыру, тренингтер өткізу
2		Жоспарлау	Жергілікті әлеуметтік мәселені анықтау (экология, білім, инклюзия)
3		Іске асыру	Студенттер шағын топтармен жобаны жүзеге асырады (мысалы, экологиялық акция, тіл үйрету клубы)
4		Рефлексия	Жобаның нәтижелерін талдау, тәжірибе алмасу, презентация жасау

Қолданылатын әдістер: қызметтік оқыту (service learning); жобалық жұмыс; мәдениетаралық диалог; қоғаммен байланыс

Бұл жоба студенттерге тек теориялық білім ғана емес, нақты өмірлік тәжірибе береді. Peace Corps үлгісіндегі волонтерлік жұмыс арқылы олар мәдениетаралық түсіністікке, азаматтық белсенділікке және жаһандық ойлауға қадам жасайды.

2.3. Fulbright бағдарламасы - бұл АҚШ үкіметі қаржыландыратын ең беделді халықаралық академиялық алмасу бағдарламаларының бірі. Оның басты мақсаты — білім мен мәдениет арқылы елдер арасындағы өзара түсіністік пен ынтымақтастықты нығайту.

Бағдарламаның негізгі ерекшеліктері:

Халықаралық алмасу: Студенттер, оқытушылар және зерттеушілер шетелде білім алып, ғылыми жобалармен айналысады.

Мәдениетаралық диалог: Қатысушылар басқа елдің мәдениетімен танысып, өз елінің құндылықтарын таныстырады.

Ғылыми ынтымақтастық: Зерттеу жобалары мен академиялық серіктестік арқылы жаһандық мәселелерді бірлесіп шешуге жол ашады.

Көшбасшылықты дамыту: Fulbright түлектері өз саласында көшбасшы болуға ынталандырылады.

Қазақстан үшін маңызы:

Fulbright бағдарламасы — қазақстандық колледждер мен жоғары оқу орындары үшін халықаралық тәжірибе алмасуға, оқытушылардың кәсіби дамуына және білім беру мазмұнын интернационализациялауға үлкен мүмкіндік.

2.3.1. Кәсіби даму жобасы мазмұнының үлгісі

Жоба атауы: «Академиялық ұтқырлық және жаһандық құзыреттілік: Fulbright моделі негізінде»

Мақсаты: Колледж оқытушыларының жаһандық білім беру саласындағы құзыреттілігін арттыру және халықаралық тәжірибе алмасуға дайындау

Жобаның міндеттері:

Fulbright бағдарламасының құрылымы мен мүмкіндіктерімен таныстыру
Халықаралық академиялық алмасуға қатысуға дайындықты қамтамасыз ету
Жаһандық білім беру мазмұнын оқу бағдарламаларына енгізу бойынша әдістемелік қолдау көрсету

Жобаның құрылымы:

Кезең	Іс-шара	Мазмұны
1	Ақпараттық семинар	Fulbright бағдарламасы, жаһандық білім беру, академиялық ұтқырлық туралы таныстыру
2	Тренингтер	Мәдениетаралық коммуникация, халықаралық серіктестік, жаһандық мәселелерді оқыту әдістері
3	Шеберлік сабақтар	Жаһандық тақырыптарды оқу бағдарламасына интеграциялау жолдары
4	Жобалық жұмыс	Оқытушылар өз пәніне жаһандық компонент енгізу бойынша шағын жоба әзірлейді
5	Рефлексия және қорытынды	Тәжірибе алмасу, ұсыныстар дайындау, нәтижелерді талдау

Бұл жоба Fulbright бағдарламасының қағидаттарын колледж деңгейінде бейімдей отырып, оқытушылардың кәсіби дамуына, халықаралық тәжірибе алмасуға және білім беру мазмұнын интернационализациялауға нақты мүмкіндік береді.

3. Қазақстандағы колледждерде АҚШ тәжірибесін бейімдеу мүмкіндіктері Іске асырудың ықтимал бағыттары:

1. «Қазіргі заманның жаһандық сын-тегеуріндері», «Мәдениетаралық коммуникация» элективті пәндерді енгізу.
2. Халықаралық онлайн-жобалар мен бейнеконференцияларды құру.
3. Оқытушылардың академиялық ұтқырлығын дамыту.
4. Сервистік оқыту әдісін қолдану - жергілікті деңгейде әлеуметтік жобаларды ұйымдастыру.

3.1. Сабақтың мысалы:

Тақырыбы: «Жаһандық экологиялық сын-тегеуріндер: АҚШ пен Қазақстанның тәжірибесі»

Мақсаты: оқушыларда жаһандық және жергілікті экологиялық проблемалар арасындағы байланыс туралы түсінігін қалыптастыру. Әдістері: топтық жұмыс, кейс-талдау, талқылау, мини-жоба.

Сабақ кезеңі	Мұғалімнің қызметі	Студенттердің іс-әрекеті	Уақыт
Кіріспе	Проблеманы анықтау, мотивация	Жаһандық мәселелер бойынша өз білімдерін талқылау	10 мин
Основная часть	Америка Құрама Штаттарының тәжірибесін көрсету, кейс-зерттеулер	Олар мысалдарды талдап, Қазақстанмен салыстырады	50 мин
Рефлексия	Нәтижелерді талқылау	Мәселелерді шешу жолдарын тұжырымдайды	15 мин

4. Қорытынды

АҚШ-тың жаһандық білім беру саласындағы тәжірибесі халықаралық тақырыптарды білім беру процесінің барлық деңгейлеріне интеграциялаудың, студенттердің ХХІ ғасырдағы құзыреттіліктерін дамытудың және жаһандық азаматтықты қалыптастырудың маңыздылығын көрсетеді. Қазақстандық ТЖБ жүйесіне американдық тәжірибені бейімдеу мәдениетаралық өзара іс-қимыл мен тұрақты дамуға дайын мамандарды даярлау сапасын арттырады.

5. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Жоғары білім берудегі жаһандық оқыту. - Вашингтон: AAC & U, 2021 ж.
2. Ноддингс Н. Жаһандық азаматтық және моральдық тәрбие. - Колумбия университетінің баспасы, 2018 ж.
3. АҚШ Білім және ғылым департаменті. Жаһандық құзыреттілік шеңбері, 2020 ж.
4. ЮНЕСКО. Тұрақты даму үшін білім беру, 2019 ж.
5. Н.Назарбаев, Н. Рухани жаңғыру: болашаққа көзқарас, 2017 ж.